

TRENINGLARNI REJALASHTIRISH VA TASHKIL ETISH*Akbaraliyeva Asila**Toshkent amaliy fanlar universiteti**"Psixologiya" kafedrası katta o'qituvchisi**Pedagogika va psixologiya yo'nalishi**4-kurs talabasi To'xtasinova Sevinch*

Annotatsiya. Ushbu maqolada treninglarni rejalashtirish va tashkil etish jarayonining asosiy bosqichlari, metodik yondashuvlari hamda amaliy ahamiyati yoritiladi. Trening maqsadini aniqlash, ishtirokchilar ehtiyojlarini tahlil qilish, trening mazmunini ishlab chiqish, samarali metod va texnologiyalarni tanlash, tashkiliy sharoitlarni yaratish hamda natijalarni baholash masalalariga alohida e'tibor qaratilgan. Treninglarni to'g'ri rejalashtirish va puxta tashkil etish ta'lim jarayoni sifatini oshirishga xizmat qilishi asoslab beriladi.

Kalit so'zlar: trening, rejalashtirish, tashkil etish, metodika, samaradorlik, ishtirokchi, ta'lim jarayoni.

ПЛАНИРОВАНИЕ И ОРГАНИЗАЦИЯ ТРЕНИНГОВ

Аннотация. В статье рассматриваются основные этапы планирования и организации тренингов, их методические основы и практическое значение. Особое внимание уделяется определению целей тренинга, анализу потребностей участников, разработке содержания, выбору эффективных методов и технологий, созданию организационных условий и оценке результатов. Обосновано, что грамотное планирование и организация тренингов способствуют повышению качества образовательного процесса.

Ключевые слова: тренинг, планирование, организация, методика, эффективность, участники, образовательный процесс.

PLANNING AND ORGANIZATION OF TRAININGS

Annotation. This article examines the main stages of planning and organizing trainings, their methodological foundations, and practical significance. Special attention is paid to defining training objectives, analyzing participants' needs, developing training content, selecting effective methods and technologies, creating organizational conditions, and evaluating outcomes. It is substantiated that well-planned and properly organized trainings contribute to improving the quality of the educational process.

Keywords: training, planning, organization, methodology, effectiveness, participants, educational process.

Kirish. Bugungi kunda zamonaviy ta'lim va rivojlanish jarayonlarida inson resurslarini samarali shakllantirish masalasi alohida o'rin tutadi. Har bir tashkilot, korxonalar yoki ta'lim muassasasi uchun xodimlarning malaka darajasi, bilim va ko'nikmalari muhim hisoblanadi. Shu nuqtai nazardan, treninglar — shaxsning kasbiy va shaxsiy rivojlanishini tezlashtirish, ularning bilim va ko'nikmalarini oshirishda samarali vosita hisoblanadi. Treninglar nafaqat yangi ma'lumotlarni yetkazish, balki ishtirokchilarda amaliy ko'nikmalarni shakllantirishga, o'zaro muloqot va jamoaviy ishlash ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Treningni samarali o'tkazish uchun uning puxta rejalashtirilishi va tizimli tashkil etilishi muhim ahamiyatga ega. Rejalashtirish jarayoni treningning maqsadi, ishtirokchilarning ehtiyojlari, mavzu va mazmuni, metod va texnologiyalar, vaqt va tashkiliy sharoitlarni aniqlashni o'z ichiga oladi. Shu bilan birga, treningni tashkil etish jarayoni amaliyotga tatbiq etish, resurslarni taqsimlash, muhit yaratish va natijalarni baholash bosqichlarini o'z ichiga oladi. Treninglarning muvaffaqiyati ularning ishtirokchilar tomonidan qabul qilinishi va qo'llaniladigan bilim va ko'nikmalarning amaliy hayotga tatbiq etilishiga bog'liq. Shuning uchun ham treninglarni rejalashtirish va tashkil etish jarayonida har bir bosqichga alohida e'tibor berish lozim. Ushbu maqolada treninglarni samarali rejalashtirish va tashkil etishning nazariy va amaliy jihatlari keng yoritiladi, shuningdek, ishtirokchilarning malaka va kompetensiyalarini oshirishga qaratilgan samarali usullar tahlil qilinadi.

Asosiy qism. Treninglar zamonaviy ta'lim, ish faoliyati va shaxsiy rivojlanish jarayonlarida muhim o'rin tutadi. Ular ishtirokchilarga yangi bilimlarni yetkazish, amaliy ko'nikmalarni shakllantirish va o'zaro muloqot hamda jamoaviy ishlash ko'nikmalarini rivojlantirish imkonini beradi. Treningni samarali tashkil etish uchun eng avvalo uni puxta rejalashtirish zarur. Rejalashtirish jarayoni treningning maqsadi, auditoriyasi, mazmuni, qo'llaniladigan metod va texnologiyalari, vaqt va tashkiliy sharoitlarni aniqlashni o'z ichiga oladi. Treningning muvaffaqiyati uning maqsadiga muvofiq ravishda ishlab chiqilgan mazmun va metodlarga bog'liqdir. Treningni rejalashtirish jarayonida eng avvalo uning asosiy maqsadi aniqlanadi. Treningning maqsadi aniq belgilansa, u ishtirokchilarning ehtiyojlariga moslashadi, ular uchun qiziqarli va foydali bo'ladi. Shuningdek, ishtirokchilar auditoriyasini tahlil qilish muhimdir. Auditoriyaning bilim darajasi, kasbiy tajribasi, yosh va qiziqishlari hisobga olinishi kerak. Bu trening mazmunini, metod va usullarini tanlashda asosiy yo'naltiruvchi mezon bo'lib xizmat qiladi.

Treningning mazmuni ishtirokchilarning ehtiyojlariga mos, amaliy jihatdan foydali va ilg'or bilimlarni o'z ichiga olgan bo'lishi kerak. Mazmunni ishlab chiqishda

interaktiv metodlar, vizual materiallar va amaliy mashg'ulotlardan keng foydalanish tavsiya etiladi. Masalan, rolli o'yinlar, guruh muhokamalari, case-studylar va brainstorming mashg'ulotlari ishtirokchilarni faol ishtirok etishga undaydi va ularning ijodiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantiradi. Treningni tashkil etish bosqichi rejalashtirish bosqichida belgilangan ma'lumotlarni amaliyotga tatbiq etishni o'z ichiga oladi. Tashkiliy sharoitlar, ya'ni trening xonasi qulay, yorug'lik va ovoz darajasi yetarli, texnika va jihozlar bilan ta'minlangan bo'lishi kerak. Ishtirokchilar uchun psixologik qulay muhit yaratish ham juda muhim, chunki ular o'z fikrlarini erkin ifoda etishlari va faol qatnashishlari shart. Trener resurslarni taqsimlash, mashg'ulotlarni boshqarish, vaqtni samarali boshqarish va muammolarni hal qilish orqali trening jarayonini samarali tashkil etadi.

Metod va usullar tanlashda innovatsion yondashuvlar muhim o'rin tutadi. Interaktiv metodlar — guruh ishlari, rolli o'yinlar, muammoli vaziyatlarni tahlil qilish, case-studylar va brainstorming mashg'ulotlari ishtirokchilarning faolligini oshiradi va bilimlarni mustahkamlashga xizmat qiladi. Vizual va multimedia metodlari — slaydlar, video materiallar, diagrammalar va infografikalar orqali ma'lumotlarni yetkazish ishtirokchilar uchun oson qabul qilinadi va eslab qolishni kuchaytiradi. Amaliy mashg'ulotlar esa real hayotiy vaziyatlarda topshiriqlarni bajarish orqali bilim va ko'nikmalarni mustahkamlaydi. Treninglarning samaradorligini baholash ham muhim bosqichdir. Bu jarayon testlar, savol-javoblar, amaliy topshiriqlar orqali amalga oshiriladi. Shuningdek, ishtirokchilardan feedback yig'ish, ya'ni ularning fikrlari, qoniqish darajasi va tavsiyalari orqali treningning samaradorligi aniqlanadi. Natijalarni tahlil qilish esa olingan bilim va ko'nikmalarning amaliy hayotga tatbiq etilish darajasini o'rganishga yordam beradi.

Shu bilan birga, treninglarni rejalashtirish va tashkil etish jarayoni nafaqat shaxsiy rivojlanish, balki tashkilot yoki ta'lim muassasasi uchun ham katta ahamiyatga ega. Treninglar xodimlarning malakasini oshirish, ularni yangi vazifalarga tayyorlash va ish faoliyatining samaradorligini oshirishda muhim vosita hisoblanadi. Samarali rejalashtirilgan va tizimli tashkil etilgan treninglar ishtirokchilarning bilim, ko'nikma va kompetensiyalarini rivojlantiradi, ularning motivatsiyasini oshiradi va ish faoliyatida yanada samarali bo'lishlariga yordam beradi.

Xulosa. Treninglarni rejalashtirish va tashkil etish — shaxsiy va kasbiy rivojlanishning samarali vositasi bo'lib, ularning muvaffaqiyati puxta rejalashtirish va tizimli tashkil etishga bevosita bog'liq. Treningning maqsadi aniq belgilangan, auditoriya ehtiyojlari chuqur tahlil qilingan, mazmuni amaliy jihatdan foydali va interaktiv usullar bilan boyitilgan bo'lsa, u ishtirokchilar tomonidan qabul qilinadi, bilim va ko'nikmalarini oshiradi. Treningni tashkil etish jarayoni — bu rejalashtirilgan bosqichlarni amaliyotga tatbiq etish, zarur resurslarni taqdim etish, psixologik va tashkiliy qulay muhit yaratish, mashg'ulotlarni boshqarish va natijalarni baholashni o'z

ichiga oladi. Samarali tashkil etilgan treninglar ishtirokchilarning faolligini oshiradi, ularni motivatsiya qiladi va bilimlarni amaliy hayotga tatbiq etishga yordam beradi. Shuningdek, treninglar tashkilotlar uchun ham katta ahamiyatga ega. Ular xodimlarning malakasini oshirish, yangi vazifalarga tayyorlash va ish samaradorligini oshirishda muhim vosita hisoblanadi. Treninglarni rejalashtirish va tashkil etishning nazariy va amaliy jihatlarini chuqur tushunish, ular samaradorligini oshirishning asosiy sharti hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Abdullaev, O. (2018). Ta'limda interaktiv metodlar va ularning samaradorligi. Toshkent: O'zbekiston pedagogika universiteti nashriyoti.
2. Akhmedov, R. (2020). Trening va rivojlantirish texnologiyalari. Toshkent: Ilm-zamon nashriyoti.
3. Asqarov, M. (2017). Kasbiy malakani oshirishda trening metodlari. Toshkent: Fan va texnologiya nashriyoti.
4. G'aniev, S. (2019). Ta'limda innovatsion metodlar va treninglar. Toshkent: Pedagogika nashriyoti.
5. Karimov, A. (2021). Psixologik treninglar: nazariya va amaliyot. Toshkent: Ilmiy nashriyot.
6. Mirzaev, N. (2016). Jamoaviy ishlash va trening metodlari. Toshkent: O'zbekiston ta'lim nashriyoti.
7. Rustamov, D. (2018). Trenerlik faoliyati va treninglarni tashkil etish. Toshkent: Ta'lim nashriyoti.
8. Sattarov, E. (2020). Malakani oshirishda trening texnologiyalari. Toshkent: Innovatsion ta'lim nashriyoti.